

Nr 120.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående arméns ingenjörpersonal.

(1:a avd.)

I propositionen nr 80 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 januari 1946, föreslagit riksdagen godkänna vissa av departementschefen förordade grunder för arméns ingenjörorganisation.

INLEDNING.**1941 års försvarsutredning.**

Den omfattande materielanskaffning för försvarsväsendets räkning, som ägt rum under de senaste åren, har medfört, att behovet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsorganisationen avsevärt ökats. I 1941 års försvarsutrednings betänkande (SOU 1942:1) ägnades också stor uppmärksamhet åt frågan på vad sätt detta behov lämpligast skulle tillgodoses, och utredningen föreslog bland annat en betydande utökning av den fast anställda ingenjörpersonalen. Utredningens förslag härutinnan innebar i huvudsak följande. För arméns del skulle inrättas en särskild civilmilitär kår, arméingenjörkåren, omfattande ingenjörer av samtliga de kategorier, som erfordras inom tygtjänsten. Till arméingenjörkåren borde i konsekvens härmed överföras flertalet av de nu på fälttygkårens stat uppförda tygingenjörerna. Jämväl för marinen och flygvapnet skulle en avsevärd utökning av den fast anställda ingenjörpersonalen ske, dock utan frångående i huvudsak av nu gällande organisation. I fråga om marinen föreslogs sålunda, att flertalet ingenjörer fortfarande skulle tillhöra en särskild civilmilitär kår, mariningenjörkåren, medan flygvapnets ingenjörer enligt förslaget skulle liksom nu vara såsom civilmilitära flygingenjörer direkt uppförda på flygvapnets stat. Vissa av de uppgifter inom marinen, som enligt förutvarande organisation tillkommo specialingenjörer, föreslogs dock för framtiden skola handhas av civil ingenjörpersonal.

Försvarsutredningen förordade vidare en rationalisering av tygtjänsten i övrigt, främst inom armén, och föreslog i detta hänseende i huvudsak följande. Fälttygkårens civilmilitära personal med undantag av tygingenjörerna, vilka i enlighet med vad som förut anförts borde tillhöra arméingenjörkåren, skulle sammanföras till en särskild kår, tygstaten. Till denna borde även den inom tygförvaltningstjänsten verksamma civilmilitära personalen vid truppförbanden, tyghantverkare m. fl., överföras. Dessutom föreslogs en viss utökning

av fälttygkåren med officerare för vissa staber. Sålunda borde bland annat för varje militärbefälsstab upptagas beställning för en tygofficer. Vidare ansåg utredningen, att tygofficerarna och tygunderofficerarna vid truppförbanden borde överföras till fälttygkårens stat. Härigenom skulle för tygmaterieltjänstens vidkommande skapas en direkt motsvarighet till det system, vilket sedan länge varit rådande med avseende på intendenturförvaltningstjänsten och därvid visat sig fungera väl. Slutligen ansåg utredningen det nödvändigt med hänsyn till den ökade vapen- och materielutrustningen vid de mobiliserade truppförbanden och därav följande krav på en mera omfattande organisation för tygreparationstjänsten i fält, att ett särskilt truppslag för omhänderhavandet av de härför erforderliga fredsförberedelserna bildades. Utredningen föreslog sålunda, att särskilda tygtrupper skulle organiseras, vilka borde omfatta tre självständiga kompanier.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

I de över försvarsutredningen avgivna yttrandena vitsordades allmänt behovet av en avsevärd utvidgning av ingenjörpersonalen inom försvarsväsendet. I flera av yttrandena förordades en personalökning utöver vad försvarsutredningen föreslagit, varjämte i en del yttranden framfördes förslag om att vissa uppgifter, som enligt utredningens förslag skulle handhas av militär personal, i stället borde uppdragas åt ingenjörutbildad personal. Olika meningar förspordes vidare rörande utredningens förslag angående ingenjörpersonalens rekrytering och utbildning, och jämväl i andra avseenden framfördes från utredningens förslag avvikande yrkanden och synpunkter. I vissa av yttrandena förordades fortsatt utredning i olika avseenden.

Vid avlåtandet av den på grundval av försvarsutredningens betänkande utarbetade propositionen 1942: 210 angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter anslöt sig föredragande departementschefen till den uppfattningen, att den utökning av försvarsmaktens vapenutrustning, mekaniska stridsmedel och tekniska materiel i övrigt, som redan ägt rum och som komme att ytterligare fortgå, även följdriktigt borde leda till att teknikens män bereddes ökat utrymme och inflytande inom försvarsorganisationen. Detta ägde för övrigt, enligt vad departementschefen vidare framhöll, sin giltighet icke endast i vad rörde själva krigsmaterielen utan även i fråga om den militära byggnadsförvaltningen m. m. Departementschefen ansåg sig emellertid icke kunna taga slutlig ställning till de föreliggande förslagen rörande utnyttjandet av ingenjörpersonalen inom försvarsväsendet utan förutsatte, att hithörande frågor skulle göras till föremål för ytterligare utredning, särskilt som dessa frågor borde ses i sammanhang med den militära förvaltningsorganisationen över huvud taget. Det syntes icke uteslutet, att även inom andra områden än tygmaterieltjänsten ingenjörer borde fast anställas vid försvarsväsendet. Departementschefen förklarade det vara hans avsikt att, sedan 1941 års militära förvaltningsutredning framlagt sitt betänkande, upptaga frågan om en hela försvarsväsendet omspännande undersökning rörande utnyttjandet inom den militära organisationen av ingenjörtekniskt utbildad personal. De av försvarsutredningen föreslagna åtgärderna i övrigt

för rationalisering av tygtjänsten ansåg sig departementschefen kunna i princip godtaga. Emellertid borde resultatet av den förut berörda utredningen avvaktas, innan truppförbandens tygofficerare och tygunderofficerare överfördes till fälttygkårens stat. Icke heller militärbefälsstabernas tygofficerare borde ännu placeras på staten för denna kår utan borde uppföras å personalförteckningarna för vederbörliga staber.

Vad departementschefen sålunda föreslagit godkändes av 1942 års riksdag.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts rörande behovet av ytterligare utredning och sedan 1941 års förvaltningsutredning framlagt sitt betänkande, bemyndigade Kungl. Maj:t den 5 juni 1942 chefen för försvarsdepartementet att utse högst sex sakkunniga med uppgift att inom departementet biträda med utredning rörande utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsväsendet samt därmed sammanhängande frågor.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade sakkunniga — *försvarsväsendets ingenjörutredning* — ha den 6 oktober 1944 avgivit betänkande (SOU 1944: 44), för vars huvudpunkter en kortfattad redogörelse här lämnas.

Ingenjörutredningen har i sitt betänkande beträffande de tekniska problemen vid marinen och flygvapnet begränsat sig till ett uttalande, att då inom de tre försvarsgrenarna i stort sett samma tekniska arbetsuppgifter förelåge det vore lämpligt att inom försvarets olika grenar härför erforderlig personal kunde erhålla i huvudsak likartad ställning och organisation. I avvaktan på ytterligare direktiv har emellertid utredningen icke slutfört undersökningarna rörande möjligheterna härför. Vidkommande kustartilleriet har utredningen dock velat framhålla, att det vore synnerligen angeläget, att detta vapenslags tekniska problem upptoges till detaljstudium snarast möjligt.

Utredningen har sålunda endast ägnat de tekniska problemen vid armén ett mera ingående studium. Även för denna försvarsgrens vidkommande har emellertid en begränsning gjorts, i det att med framläggande av förslag avseende byggnadstjänsten, vilket spörsmål för närvarande i samband med andra byggnadsproblem inom försvarsorganisationen vore under särskild utredning, ansetts böra anstå i avvaktan på ytterligare direktiv. Huvudpunkterna av utredningens förslag rörande armén samt därmed sammanhängande organisationsfrågor framgå av det följande.

Utredningens förslag innebär dels skapande av ett nytt truppslag inom armén för handhavandet huvudsakligen av materielreparationstjänsten samt av härför erforderlig utbildning, dels ock en omorganisation av arméinspektionen, av militärbefäls- och truppförbandsstabes, av vissa utbildningsanstalter samt av arméförvaltningen, dels slutligen inrättande av en särskild personalkår, i vilken skulle ingå huvuddelen av såväl det för förenämnda nya truppslag erforderliga fast anställda befälet som ock den för stabstjänst, förvaltning och utbildning vid övriga truppslag erforderliga ingenjörpersonalen.

Det föreslagna nya truppslaget, som av utredningen benämnts ingenjörtrupperna — de nuvarande ingenjörtrupperna skulle i fortsättningen benämnas pionjärtrupperna — skulle uppbyggas på de nuvarande tygtrupperna samt i princip organiseras på samma sätt som arméns övriga truppslag. Dess personal skulle sålunda erhålla rent militär ställning och benämnas ingenjörofficerare, ingenjörunderofficerare, ingenjörunderbefäl och ingenjörsoldater. Truppslaget skulle övertaga icke endast den materielreparationstjänst, som för närvarande åvilar tygtrupperna, utan jämväl verksamheten vid de nuvarande tygstationerna och tygverkstäderna.

Förslaget rörande omorganisation av arméinspektionen (jfr s. 37) skulle

ha till syfte att skapa en mera rationell organisation för underhållstjänstens ledning.

En motsvarande rationalisering av underhållstjänsten inom militärbefäls- och truppförbandsstaber har avsetts skola ske genom att handläggningen av alla förvaltningsärenden skulle övertagas av en kvartermästare.

De utbildningsanstalter, som närmast beröras av utredningens förslag, äro tyg- och intendenturförvaltningsskolorna, vilka föreslagits skola sammanslås till en för hela försvaret gemensam »förvaltningsskola».

I fråga om arméförvaltningen har ifrågasatts en överföring av vissa arbetsuppgifter från intendenturavdelningen till tygavdelningen samt skapandet av en särskild förrådsbyrå för ledningen av förrådstjänsten, vilken förutsatts skola i ökad utsträckning centraliseras. Verkstadsdriften skulle som redan anförts praktiskt taget helt övertagas av de förenämnda ingenjörtrupperna, varigenom särskild verkstadsbyrå inom tygavdelningen sannolikt skulle bliva helt överflödig. Eventuellt skulle för vissa särskilda uppgifter en reducerad verkstadsbyrå kvarstå, vilken dock skulle vara gemensam för arméförvaltningens båda avdelningar. Till sistberörda fråga har utredningen icke tagit slutgiltigt ståndpunkt.

Vidkommande slutligen den föreslagna »fältingenjörkåren» skulle som personalkårchef för denna placeras chefen för den förenämnda ingenjöravdelningen i underhållsinspektionen. I samband härmed skulle den nuvarande fälttygkåren och tygstaten upplösas och delvis uppgå i förenämnda personalkår.

Departementspromemorian.

I anledning av försvarsväsendets ingenjörutrednings förslag och yttrandet däröver har inom försvarsdepartementet upprättats en *promemoria med förslag till vissa provisoriska åtgärder på förevarande område*.

Enligt i promemorian uttalad mening syntes mot ingenjörutredningens förslag i remissyttrandena riktad kritik (prop. s. 5—7) i väsentliga punkter vara befogad, varför det icke vore möjligt att på utredningens betänkande nu grunda ett förslag till slutliga åtgärder på ifrågavarande område.

Emellertid har i promemorian tillika anförts, att det icke vore tillrädligt att uppskjuta alla åtgärder på detta område intill dess frågan kunde allsidigt bedömas i samband med försvarsorganisationens utformning i övrigt. Armén hade i likhet med de båda övriga försvarsgrenarna blivit i hög grad materielbetonad, och dess materielstock representerade ett avsevärt värde. Garantier för en ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande vård m. m. av denna syntes icke föreligga med mindre anställningsförhållandena för ingenjörpersonalen bleve sådana, att liksom vid marinen och flygvapnet fullt kompetenta ingenjörer vore villiga att taga anställning jämväl vid förstnämnda försvarsgren. Vissa provisoriska åtgärder härför syntes så snart ske kunde böra vidtagas, vid vilkas genomförande borde eftersträvas att tillvarataga sådana synpunkter, som vid den hittills utförda utredningen rörande ingenjörorganisationen befunnits bärkraftiga. I närvarande stund borde främst eftersträvas att ernå en fastare organisation för den materieltekniskt inriktade personalen inom armén och arméförvaltningen.

Det i promemorian framlagda förslaget innebär i huvudsak följande.

Arméns och arméförvaltningens nuvarande ingenjörpersonal föreslås uppdelad på tvenne olika kategorier, nämligen arméingenjörer — med civilmilitär ställning — samt civila ingenjörer.

Arméingenjörerna skulle i huvudsak tjänstgöra vid arméns staber och truppförband. Ett mindre antal har dock avsetts skola placeras inom arméförvaltningens tygavdelning, nämligen sådana för vilka en växeltjänstgöring mellan truppförband, staber och förvaltning vore lämplig.

De civila ingenjörerna skulle huvudsakligast tjänstgöra inom arméförvaltningen samt vid de under dennas ledning stående tygverkstäderna.

Vid prövningen rörande vilka av ifrågavarande ingenjörbefattningar, som borde upptagas i fastare löneställning, ha endast sådana befattningar ansetts böra ifrågakomma, som med säkerhet kunde förväntas bliva för framtiden erforderliga. Vad beträffar löneställningen för dessa ingenjörer har i promemorian föreslagits, att samtliga, som icke redan vore avlönade på ordinarie stat, skulle tills vidare erhålla extra ordinarie ställning. En sammanställning av de i promemorian sålunda upptagna ingenjörbefattningarna jämte för dem föreslagna löner återfinnes i tabläer, vilka såsom bilagor A och B fogats till statsrådsprotokollet i detta ärende.

I promemorian har förutsatts, att arméingenjörerna skulle sammanföras till en gemensam personalkår, arméingenjörkåren, vars chef i personalärenden borde vara föredragande direkt inför chefen för armén. Med genomförandet av denna organisation borde dock anstå intill dess förevarande fråga i ett större sammanhang kunde tagas upp till slutgiltig prövning.

För att underlätta ett smidigt infogande av de föreslagna ingenjörerna i armé- och förvaltningsorganisationen har i promemorian föreslagits vissa smärre justeringar i denna organisation.

De ingenjörer, som enligt promemorians förslag skulle tjänstgöra inom arméinspektionens underhållssektion, borde sålunda sammanföras till en särskild arméingenjöravdelning. Övriga ingenjörer inom arméinspektionen borde bibehållas på de avdelningar, där de för närvarande äro placerade, nämligen vid pansar-, luftvärns- och signalavdelningarna.

Den nuvarande materielvårdssektionen inom arméförvaltningens tygavdelnings kontrollbyrå har föreslagits skola utbrytas och bilda en särskild byrå, materielvårdsbyrån.

Materielvårdsbyrån borde i samband med en slutlig reglering av hithörande frågor i personalunion förenas med arméingenjöravdelningen inom arméinspektionen. Som gemensam chef har avsetts en arméöveringenjör, vilken samtidigt borde vara chef för den blivande arméingenjörkåren. Med realiserandet av denna personalunion har dock ansetts böra anstå till i samband med en slutlig reglering av hithörande frågor.

Vidtagna åtgärder för att tillförsäkra armén och arméförvaltningen ingenjörtekniskt utbildad personal.

För att tillgodose arméns och arméförvaltningens behov av ingenjörtekniskt utbildad personal ha vissa provisoriska åtgärder redan tidigare vidtagits. I enlighet med av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag (propositionen 1943: 235) inrättades sålunda från och med budgetåret 1943/44 ett antal extra ordinarie befattningar för signal-, luftvärns- och motoringenjörer, avsedda för arméförvaltningens tygdepartement (tygavdelning), arméinspektionen, militärbefälsstaberna och truppförbanden. Av dessa och senare inrättade motsvarande befattningar äro 14 hänförda till lönegrad MEO 26, 25 till lönegrad MEO 24, 20 till lönegrad MEO 21 och 9 till lönegrad MEO 18. Härigenom har inom armén — såsom föredragande departementschefen vid anmälan av propositionen anförde — erhållits en stomme av fastare anställd ingenjörpersonal, på grundval av vilken efter slutförande av då pågående

utredningar den slutliga ingenjörorganisationen kunde utformas. Senare har dessutom Kungl. Maj:t den 4 mars 1944 och den 15 juni 1945 medgivit inrättandet av ett antal extra ordinarie och extra ingenjörbefattningar vid arméförvaltningens tygavdelning med avlöning från s. k. sakanslag, varjämte bemyndigande lämnats att medelst kontrakt anställa ytterligare erforderliga ingenjörer. Tidigare hade genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 januari 1942 militärområdesbefälhavarna bemyndigats att vid truppförbanden kontraktsanställa ett 40-tal motoringjörer.

Departementschefen.

Efter att ha lämnat en översikt av de principiella erinringar och synpunkter i stort, som framkommit i infordrade yttranden över departementspromemorianas förslag, har departementschefen anfört följande.

Såsom i det föregående närmare berörts har till följd av den omfattande nyanskaffning av materiel, som ägt rum inom försvarsväsendet, ett stort behov av ingenjörtekniskt skolad personal uppstått inom den militära organisationen. Inom de två särskilt materielbetonade försvarsgrenarna, marinen och flygvapnet, har detta behov tidigt blivit tämligen väl tillgodosett, under det att behovet vid armén först under de senare åren aktualiserats. Först i samband med den revision av försvarsorganisationen, som fullföljdes genom 1941 års försvarsutredning, blevo de härmed sammanhängande problemen närmare belysta. Den korta tid, som stod denna utredning till buds, hade emellertid icke medgivit en tillräckligt allsidig undersökning av den förevarande frågan. Framför allt gällde detta de med arméorganisationen sammanhängande spörsmålen. Föredragande departementschefen fann därför nödvändigt, att frågan om utnyttjandet inom den militära organisationen av ingenjörtekniskt skolad personal gjordes till föremål för ytterligare utredning, innan förslag i ärendet kunde föreläggas riksdagen.

Den utredning, som till följd härav kom till stånd — försvarsväsendets ingenjörutredning — var från början avsedd att omfatta samtliga tre försvarsgrenar. Genom särskilda direktiv av dåvarande chefen för försvarsdepartementet begränsades utredningen sedermera till att i första hand avse armén. I väntan på denna utredning har ett antal icke-ordinarie ingenjörstjänster inrättats inom armén. Såsom av det förut anförda framgår, har icke heller ingenjörutredningens betänkande ansetts kunna nu läggas till grund för en slutlig lösning, varför det befunnits nödvändigt att utarbeta nytt förslag i ämnet, avseende en provisorisk lösning av frågan i avvaktan på dess slutliga prövning.

I vissa remissyttranden över detta förslag har med hänsyn till den pågående förnyade försvarsutredningen ifrågasatts, huruvida det överhuvudtaget kunde anses lämpligt att lösrycka förevarande spörsmål från dess samband med försvarsfrågan i stort. I samband därmed har erinrats, att utöver 1945 års försvarskommitté även andra utredningar påginge, vilka kunde påverka bedömandet av hithörande frågor.

Det är enligt mitt förmenande tydligt, att inga åtgärder nu böra vidtagas, som kunna föregripa försvarskommitténs arbete. Å andra sidan är det likaledes uppenbart, att anställningsförhållandena för arméns ingenjörpersonal icke äro sådana, att en tillfredsställande rekrytering kan ernås. Det synes därför nödvändigt, att åtgärder nu vidtagas för att förbättra anställningsvillkoren för denna personal. Ett genomförande av de förslag, som i detta hänseende framlagts i promemorian, synes icke lägga hinder i vägen för det utredningsarbete, som från allmänna utgångspunkter pågår på olika om-

råden, exempelvis inom försvarets tjänsteförteckningssakkunniga och inom 1945 års försvarskommitté. Å andra sidan synes det i allmänhet icke heller möjligt att — såsom i ett par av remissyttrandena föreslagits — nu genomföra en ytterligare förbättring av ingenjörpersonalens ställning utöver vad i promemorian förordats. Sistnämnda spörsmål måste i första hand övervägas inom försvarskommittén, till vilken ingenjörutredningens betänkande med därtill hörande yttranden överlämnats jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 18 januari 1946.

Anledning synes icke föreligga att, såsom statens organisationsnämnd anført, låta med åtgärder på detta område anstå till dess en alla försvarsgrenar omspännande, allsidig utredning på detta område skett. De svävande spörsmål rörande ingenjörorganisationens utformning, som föreligga framför allt på marinens område, beröra icke principerna för organisationen, i samband varmed bör anmärkas, att de förslag som i det följande framläggas nära ansluta sig till motsvarande organisation vid marinen och flygvapnet. I detta sammanhang torde även böra erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 uppdragit åt chefen för marinen att närmare överväga de jämkningar i fråga om ingenjörorganisationen vid den honom underställda försvarsgrenen, som kunna finnas påkallade.

INGENJÖRPERSONALENS MILITÄRA STÄLLNING.

1941 års försvarsutredning.

1941 års försvarsutredning har förutsatt, att arméns ingenjörer skulle i likhet med motsvarande personal vid de båda andra försvarsgrenarna erhålla civilmilitär ställning.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

Utredningen har ingående diskuterat, huruvida ingenjörpersonalen borde intaga militär eller civilmilitär ställning, och har härvid kommit till det resultatet, att för flertalet rent militär ställning vore nödvändig. Som huvudmotiv har anförts, att civilmilitär personal icke vore att hänföra till krigsmän, vilket särskilt i de fall, då ingenjörer vore placerade som chefer för militära (reparations-)förband, skulle medföra olägenheter.

Departementspromemorian.

I departementspromemorian har förutsatts, att arméns ingenjörer i likhet med marinens och flygvapnets ingenjörpersonal tills vidare skulle erhålla ställning som civilmilitär personal och att ifrågavarande ingenjörer skulle benämnas arméingenjörer.

I promemorian har emellertid förutsatts, att vid sidan av de civilmilitära arméingenjörerna skulle finnas anställda civila tekniker. Frågan vilka av de inom försvaret fast anställda ingenjörerna, som borde hänföras till ena eller andra kategorien, vore främst en utbildnings- och rekryteringsangelägenhet. Till den förstnämnda kategorien syntes endast böra hänföras de ingenjörer, som för utövandet av sin tjänst behövde speciell militärteknisk utbildning. För vissa av de ingenjörer, vilka erfordrades inom armén och arméförvaltningen, vore sådan utbildning ej behövlig. Att ändock uppställa krav på militär specialutbildning, vilket enligt promemorian vore nödvändigt, om ett info-

gande bland arméingenjörerna överhuvud taget skulle anses befogat, skulle medföra, att rekryteringen försvårades, och kunde därför icke vara lämpligt. Arméchefen hade i förevarande fråga ansett den principen böra tillämpas, att inom förvaltningen i huvudsak endast de ingenjörer borde tillhöra kategorien arméingenjörer, för vilka en växling mellan förvaltningstjänst och trupp- eller stabstjänst vore möjlig och lämplig. Denna princip syntes kunna i huvudsak godtagas. I promemorian har dessutom förutsatts, att vissa verkstadschefer, vilka enligt arméchefens och arméförvaltningens förslag borde vara arméingenjörer, i stället skulle hänföras till kategorien civila tekniker. Dessa frågor ha i promemorian ytterligare berörts i samband med prövningen av behovet av ingenjörer (jfr följande avsnitt).

Departementschefen.

Departementschefen har funnit sig böra förorda den uppdelning av arméns ingenjörer på civilmilitär och civil personal, som föreslagits i departementspromemorian.

BEHOVET AV INGENJÖRER INOM ARMÉN OCH ARMÉFÖRVALTNINGEN.

1941 års försvarsutredning.

1941 års försvarsutredning beräknade behovet av ingenjörer av olika kategorier till 7 verkstadsingenjörer, 10 luftvärnsingenjörer, 18 motoringenjörer, 9 signalingenjörer och 9 specialingenjörer.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

Utöver det antal »ingenjöröfficerare», som enligt utredningens förslag skulle ingå i de i annat sammanhang berörda ingenjörtrupperna, har utredningen beräknat behovet av ingenjörutbildad personal vid arméns truppförband samt vid militärbefälsstaber, utbildningsanstalter och inom arméledningen till 38 löjtnanter, 39 kaptener, 4 majorer, 5 överstelöjtnanter och 1 överste i lönegrad Ob 2. Att märka är emellertid, att här icke redovisats behovet av ingenjöröfficerare inom verkstadsorganisationen liksom ej heller vissa av utredningen föreslagna kvartermästare, ehuru även dessa förutsatts skola kunna rekryteras bland ingenjöröfficerare.

Behovet av ingenjörpersonal inom arméförvaltningen säger utredningen sig icke ha kunnat i detalj bestämma. Detta vore icke möjligt att göra, förrän den överföring av arbetsuppgifter verkstälts, vilken bleve en följd av bland annat den av utredningen föreslagna omorganisationen av förvaltningen. Utredningen hade emellertid förutsatt, att behovet i huvudsak skulle tillgodoses genom civiltekniker. Därjämte erfordrades ett icke obetydligt antal befattningshavare med grundliga militärtekniska insikter. Detta behov skulle enligt förslaget kunna tillgodoses bland annat därigenom att befattningarna som byrå- och sektionschefer, ehuru även dessa till sin natur borde vara civila, rekryterades huvudsakligen bland ingenjöröfficerare, vilka härvid tänktes skola avgå från aktiv stat men kvarstå över stat i nämnda kår. Därjämte borde ett

mindre antal ingenjööfficerare kommenderas till tjänstgöring vid förvaltningen.

Arméchefen har i utlåtande över ingenjörutredningens förslag (prop. s. 21—25) angivit behovet av ingenjörer inom arméorganisationen till 1 arméöveringenjör, 14 verkstadsingenjörer, 15 vapeningenjörer, 28 motoringenjörer och 9 signalingenjörer, tillhopa 67 ingenjörer.

Arméförvaltningen, som jämväl yttrat sig över ingenjörutredningens förslag, har beräknat behovet av fast anställda ingenjörer inom förvaltningen och arméorganisationen (prop. s. 25 och 26) till sammanlagt 106, därav 25 verkstadsingenjörer, 16 luftvärnsingenjörer, 32 motoringenjörer, 21 signalingenjörer och 12 specialingenjörer.

Departementspromemorian.

Med hänsyn till den beslutade utredningen rörande försvarskrafternas organisation i stort vore det enligt i departementspromemorian uttalad mening nödvändigt att iakttaga den största försiktighet vid prövningen av behovet av ingenjörpersonal. Vidare har i promemorian endast det behov av ingenjörer ansetts böra göras till föremål för prövning, som kunde betraktas som permanent och som borde tillgodoses antingen med civilmilitär personal, arméingenjörer, eller med civil personal i mera fast löneställning och i högre lönegrad. Det har emellertid i promemorian förutsatts, att därutöver ett behov av civila ingenjörer i lägre lönegrader liksom hittills kunde komma att kvarstå. Då detta behov komme att växla med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning, syntes detsamma i vanlig ordning böra årligen prövas i samband med anslagsäskandena för kommande budgetår.

Vad anginge de av arméchefen och arméförvaltningen framlagda förslagen vore i huvudsak intet att erinra mot de grunder, som däri tillämpats vid beräkningen av personalbehovet. Med hänsyn till vad som i promemorian redan anförts rörande nödvändigheten av återhållsamhet vid bedömandet av nämnda behov borde dock vissa inskränkningar göras i fråga om antalet föreslagna beställningar. I promemorian har antalet arméingenjörer i armén och arméförvaltningen med civilmilitär ställning beräknats till sammanlagt 68, därav 18 luftvärnsingenjörer, 12 signalingenjörer, 32 motoringenjörer och 6 övriga ingenjörer. Vidare har i promemorian räknats med ett behov av 29 civila ingenjörer.

Departementschefen.

Efter att ha redogjort för avgivna remissyttranden över departementspromemorians förslag i nu förevarande del (prop. s. 31—34) har departementschefen anført följande.

Såsom inledningsvis berörts framlades i propositionen 1943:235 ett förslag om inrättandet av 61 extra ordinarie befattningar för signal-, luftvärns- och motoringenjörer, vilket av riksdagen godkändes. Detta antal har sedermera utökats till 68. Vidare ha beslut fattats av 1943 års riksdag om inrättande av en ordinarie beställning i lönegrad C 8 för chefen för verkstadsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning och av 1945 års riksdag om inrättande av ytterligare en ordinarie beställning i lönegrad C 5, av-

sedd för chefen för driftstekniska sektionen inom nämnda byrå. Ytterligare bör beaktas, att på fälttygkårens stat för närvarande finnas uppförda 8 tygingenjörbeställningar. Av dessa utnyttjas för närvarande fyra för att täcka viss del av det behov, som i det följande kommer att redovisas, under det att en beställning tills vidare hålles vakant. Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att sistnämnda beställning återbesättes, varefter även denna kommer att utnyttjas för fyllande av förenämnt behov. Sammanlagda antalet beställningar i de av riksdagen godkända staterna uppgår sålunda till 78, varav för närvarande 75 utnyttjas eller avses skola utnyttjas för sådana befattningar, som i föreliggande förslag åsyftas.

Enligt promemoriaförslaget bör fastare anställningsform ifrågakomma för sammanlagt 97 beställningar, fördelade med 68 på löneplanen M_{Eo} och 29 på löneplanen E_o, innebärande en ökning i förhållande till det av riksdagen redan godkända antalet med 22 (enligt promemorians beräkningar 23) beställningar. Vid jämförelse med nuvarande stater måste emellertid beaktas, att utöver det förenämnda antalet ytterligare ett betydande antal extra ordinarie ingenjörbefattningar nu finnas inrättade, för vilka kostnaderna bestridas från sakanslag. Av dessa äro 11 placerade i 24:e och högre lönegrader. Även de befattningar, varmed staterna således avsetts skola utökas, äro emellertid redan disponibla på så sätt, att för närvarande — i anledning av rådande ökad arbetsbelastning på arméförvaltningen — ingenjörer finnas anställda såsom extra tjänstemän eller enligt kontrakt till ett antal, som vida överstiger det förut angivna. Promemoriaförslaget innebär alltså icke en utökning av antalet ingenjörstjänster men väl en av rekryteringsskäl motiverad reglering av anställningsförhållandena.

Försvarets sakanslagsutredning har erinrat, att vissa befattningar inom arméförvaltningen, vilka för närvarande upprätthölles av befattningshavare i extra ordinarie ställning, icke upptagits bland promemoriaförslaget E_o-befattningar. Å andra sidan hade bland dessa medräknats vissa tjänster, som nu bestredes av extra tjänstemän eller kontraktsanställd personal. En undersökning av berörda förhållanden har givit vid handen att många befattningar, som rätteligen måste anses vara av permanent natur, på grund av rekryteringssvårigheter hittills måst beklädas med mera tillfälligt anställd personal, under det att extra ordinarie ingenjörer övergångsvis placerats i befattningar av krisbetonad karaktär. Jag förutsätter att detta förhållande kommer att regleras allteftersom möjlighet härtill erbjuder sig genom personalavgång.

I enlighet med vad som i annat sammanhang kommer att anföras har frågan om verkstadschefernas löneställning gjorts till föremål för särskild utredning, varför frågan om denna personals inplacering i löneskalan först senare kan anmälas. Ifrågavarande befattningar, sammanlagt 17, böra sålunda här icke medräknas.

Någon beskärning av den för arméinspektionen och arméförvaltningens tygvadeldelning avsedda personalen, på sätt ifrågasatts av statens organisationsnämnd och försvarets sakanslagsutredning, synes icke möjlig att åstadkomma. En avsevärd begränsning i förhållande till tidigare förslag har redan skett vid utarbetandet av den föreliggande promemorian. I denna har sålunda förutsatts, att viss tillfällig förskjutning av arbetskraft skulle kunna ske mellan olika byråer inom tygvadeldelningen, varigenom antalet ingenjörer i mera fast löneställning vid den nytillkommande materielvårdsbyrån — den byrå, som de nyssnämnda myndigheterna närmast synas ha haft i åtanke — ansetts kunna åtminstone tills vidare begränsas till en befattningshavare av varje ifrågakommande kategori. Någon dubbelorganisation vad beträffar nämnda byrå, vilken närmast har att samarbeta med arméinspektionen, och

sistnämnda myndighet synes därför icke vara att befara. Å andra sidan kan jag i nuvarande läge icke tillstyrka någon ytterligare utvidgning av personalramen. Vad av arméförvaltningen och vissa personalsammanslutningar anförts rörande nödvändigheten av en väsentlig utökning av arméförvaltningens mera fast anställda ingenjörer kan följaktligen icke nu beaktas utan måste i annat sammanhang övervägas. Jag förutsätter dock att, intill dess så skett, Kungl. Maj:t skall äga jämväl i fortsättningen medgiva anställande av extra ordinarie ingenjörer i lägre lönegrad än den 24:e samt extra och kontraktsavlönad personal med avlöning från sakanslag. Därjämte torde det bliva erforderligt att — åtminstone under en övergångstid — bibehålla omkring fem av de extra ordinarie ingenjörbefattningar i 24:e och högre lönegrader, för vilka avlöningskostnaderna för närvarande bestridas från sakanslag.

Vad detaljerna i föreliggande förslag beträffar må följande anföras.

Såväl arméchefen som arméförvaltningen ha med hänsyn till förslaget karaktär av provisorium ansett det lämpligt, att befattningen som chef för arméförvaltningens signalmaterielbyrå tills vidare, liksom för närvarande är fallet, beklädes med officer ur fälttygkåren. Detta förslag kan av mig biträdas.

Däremot kan jag icke tillstyrka av arméchefen framförda förslag om överförande av den nuvarande motoringenjören vid Södra skånska infanteriregementet på fastare stat samt om inrättande av tvenne nya befattningar för verkstadsingenjörer vid första och andra tygkompanierna. I anslutning till vad som redan anförts böra i förevarande sammanhang endast sådana ingenjörbefattningar upptagas, som med större säkerhet kunna beräknas komma att bliva för framtiden erforderliga. Då frågan om de nämnda truppförbandens organisation för närvarande är under omprövning i samband med försvarskommitténs arbete, bör behovet av ingenjörer tills vidare tillgodoses genom mera tillfälligt anställd personal.

Uppkommen fråga om överförande till försvarets forskningsanstalt av tvenne ingenjörer, vilka enligt arméförvaltningens tidigare förslag borde tilldelas ammunitionssektionen inom tygavdelningens vapenbyrå, synes böra slutligt prövas i annat sammanhang och först sedan den pågående utredningen rörande viss spräng- och minmateriel slutförts.

I förevarande sammanhang har i departementspromemorian närmare berörts frågan om personalens uppdelning på arméingenjörer och civil personal. Emot den i promemorian föreslagna uppdelningen ha remissmyndigheterna m. fl. framställt vissa erinringar. Arméchefen har sålunda ansett, att verkstadscheferna vid vissa till truppförband anslutna tygverkstäder borde erhålla civilmilitär ställning. Samma mening har uttalats av civilmilitära tjänstemannaförbundet. I anledning härav vill jag erinra, att verkstadsingenjörerna inom arméförvaltningen i promemorian förutsatts skola vara civila, mot vilket förslag erinran icke framstälts av arméchefen. För att växling mellan förvaltnings- och verkstadstjänst i detta fall skall kunna ske på smidigt sätt, synes det lämpligast, att även verkstadscheferna erhålla motsvarande ställning. Då vidare inga krav på särskild militärteknisk utbildning för ifrågavarande personal uppställts av arméchefen, finnes icke heller av detta skäl anledning att avvika från promemorians förslag. Vad civilmilitära tjänstemannaförbundet anført ger mig anledning erinra, att verkstadscheferna vid tygverkstäderna erhålla en chefställning, som icke blir mycket annorlunda än vid en civil verkstad. Att samarbetet med militära myndigheter skulle försvåras, om icke verkstadscheferna erhöle civilmilitär ställning, jävas av erfarenheterna från nu gällande ordning.

Däremot synes kunna ifrågasättas lämpligheten av att, såsom skett i promemorian, till kategorien arméingenjörer hänföra chefen för konstruktions-

kontoret inom arméförvaltningens tygavdelning. De arbetsuppgifter, som åvåla nämnde befattningshavare, synas icke kräva några särskilda militära kvalifikationer. Icke heller är växling mellan trupp- eller stabs- och förvaltningstjänst i detta fall möjlig. Jag vill därför förorda, att chefen för konstruktionskontoret erhåller rent civil ställning.

Det av arméchefen i detta sammanhang berörda spørsmålet om lämpligheten av att redan nu genomföra förslaget om personalunion mellan materielvårdsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning och arméingenjöravdelningen inom arméinspektionen, varigenom bland annat en arméingenjörbeställning vid sistnämnda avdelning tills vidare skulle kunna inbesparas, kommer att i nästföljande avsnitt behandlas i samband med frågan om arméledningens organisation. Redan i detta sammanhang må nämnas, att jag för ifrågakarande ändamål tills vidare räknar med en arvdestjänst i stället för en i departementspromemorian förordad befattning i MEo 30.

I enlighet med vad sålunda anförts beräknar jag för närvarande behovet av ingenjörbeställningar i fastare löneställning till sammanlagt 78, av vilka 65 civilmilitära och 13 civila beställningar.

VISSA FRÅGOR AVSEENDE STABS- OCH FÖRVALTNINGS- ORGANISATIONEN.

a. Truppförbands- och militärbefälsstaber.

Enligt i departementspromemorian uttalad mening borde ingenjörerna inom stabsorganisationen tilldelas en i möjligaste mån självständig och ansvarig ställning. Endast därigenom bleve det möjligt att få största utbyte av deras fackutbildning och att rekrytera arméingenjörbefattningarna med personal, som vore villig och i stånd att taga ansvar. Det har i promemorian förutsatts, att dessa synpunkter skulle komma att beaktas vid utarbetandet av de bestämmelser, som kunde förväntas bliva utfärdade vid den ifrågasatta personalorganisationens genomförande, liksom vid omprövningen av stabsorganisationens definitiva utformning.

Departementschefen har anført, att ingenjörerna inom stabsorganisationen borde erhålla en i möjligaste mån självständig och ansvarig ställning. Detta borde jämväl gälla motsvarande personal inom förvaltningsorganisationen.

b. Arméledningen.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

Ingenjörutredningen har i fråga om arméinspektionens organisation föreslagit den ändringen i stort, att underhållssektionen skulle skiljas från arméinspektionen i övrigt. Inspektören för underhållstrupperna, vilken skulle benämnas »armékvarttermästare», borde vara föredragande direkt inför chefen för armén. Den nuvarande centralavdelningen borde även brytas ut ur arméinspektionen och benämnas »utbildningsavdelning», varvid avdelningschefen likaledes skulle bliva direkt föredragande inför arméchefen. Utredningen har vidare föreslagit, att den nuvarande tygavdelningen inom underhållssektionen skulle ombildas till en »ingenjöravdelning», vilken avdelning skulle handlägga alla ärenden rörande den ingenjörtekniska tjänsten inom armén. Till denna

avdelning borde även den nuvarande provisoriskt organiserade motortjänstinspektionens uppgifter överflyttas.

Såsom redan i ett tidigare sammanhang framhållits syftar ingenjörutredningens förslag även till en radikal omorganisation av hela arméförvaltningen. Enligt utredningens förslag borde sålunda verksamheten vid förvaltningen vid sidan av de nuvarande tyg- och intendenturavdelningarna bedrivas på en civilbyrå, en förrådsbyrå och eventuellt en verkstadsbyrå, de sistnämnda tre byråerna gemensamma för förvaltningen i dess helhet. Souschefen, vilken liksom cheferna för tyg- och intendenturavdelningarna kunde vara civil, borde icke betungas med att vid sidan av sin souschefstjänst vara avdelningschef, såsom nu vore förhållandet, utan borde odelat få ägna sig åt sin förstnämnda befattning. Slutligen borde befattningen som tjänstegrensinspektör för tygmaterielvårdstjänsten övergå från generalfältygmästaren till chefen för den föreslagna ingenjöravdelningen inom arméinspektionen. Sistnämnde befattningshavare borde desslikes förordnas som inspektör för all materieltjänst och således bland annat även övertaga de befogenheter härutinnan, som för närvarande tillkomma generalintendenten. Till nämnda ingenjöravdelning borde från arméförvaltningens tyg- och intendenturavdelningar överföras handläggningen av alla ärenden rörande materieltjänsten, sålunda bland annat de ärenden, som för närvarande handlades vid tygavdelningens kontrollbyrå och motsvarande organ inom intendenturavdelningen. Chefen för arméinspektionens intendenturavdelning borde från generalintendenten övertaga befattningen såsom tjänstegrensinspektör för intendenturväsendet.

Rörande behovet överhuvudtaget av en särskild verkstadsbyrå har utredningen varit tveksam. Då ledningen av verkstadstjänsten i stort skulle åvila chefen för arméinspektionens ingenjöravdelning i dennes egenskap av inspektör för ingenjörtrupperna, skulle byrån kunna anses helt överflödig. Emellertid har utredningen förutsatt, att det vid sidan av ingenjörtruppernas verkstäder eventuellt skulle komma att erfordras centralt ledda arméverkstäder, för vilka i sådant fall ett ledande organ måste finnas inom förvaltningen.

Departementspromemorian.

I enlighet med vad som redan inledningsvis framhållits har i departementspromemorian anförts, att några mera genomgripande förändringar inom arméledningen för närvarande icke borde ifrågakomma. I promemorian har sålunda förutsatts, att underhållssektionen tills vidare skulle bibehållas som en underavdelning under arméinspektionen, att generalfältygmästaren och generalintendenten skulle kvarstå i sina befattningar som tjänstegrenschefer för tygmaterielvårdstjänsten respektive intendenturväsendet samt att även arméförvaltningens organisation i stort skulle bibehållas oförändrad. Detta borde emellertid, enligt i promemorian uttalad mening, icke utesluta sådana smärre justeringar, som kunde underlätta ett rationellt infogande av arméingenjörerna i organisationen. Promemorieförslaget innebär såvitt nu är i fråga i korthet följande. Inom arméinspektionens underhållssektion skulle tillkomma en särskild avdelning, arméingenjöravdelningen, inom vilken flertalet av de

vid inspektionen verkande ingenjörerna skulle tjänstgöra. Dock skulle pansar-, luftvärns- och signalavdelningarna inom arméinspektionen bibehålla de ingenjörer, som redan nu hade sin verksamhet därstädes. Inom arméförvaltningens tygavdelning skulle vidare materielvårdssektionen utbrytas ur kontrollbyrån och bilda en särskild byrå, materielvårdsbyrån, varigenom dess karaktär av materielvårdsinspektion klarare skulle framträda. Slutligen har föreslagits, att till underlättandet av det nära samarbete, som måste äga rum mellan denna byrå och den förenämnda arméingenjöravdelningen, dessa båda organ skulle i personalunion förenas under en gemensam chef. Denne, som borde vara arméingenjör, skulle, såsom av ett senare sammanhang framgår, samtidigt förordnas som chef för en blivande arméingenjörkår. I promemorian förutsattes dock, att med genomförandet av det sistnämnda förslaget skulle tills vidare anstå.

Departementschefen.

Departementschefen, som redogjort för vissa över departementspromemorian förslag i nu förevarande del avgivna remissuttalanden, har vidare anfört i huvudsak följande.

Det är tydligt, att i detta sammanhang några mera genomgripande förändringar i gällande stabs- och förvaltningsorganisation icke böra genomföras. Jag hänvisar härvidlag till vad i det föregående yttrats. Då jag det oaktat är beredd att till prövning upptaga de förslag till jämkningar i denna organisation, som föreslagits i departementspromemorian, sker detta i medvetande om att de ifrågasatta ändringarna endast obetydligt rubba den nuvarande ordningen och att de icke äro av den art, att de kunna föregripa en allmänare prövning av denna fråga.

Emot departementspromemorian förslag i förevarande hänseende ha av remissmyndigheterna inga väsentliga erinringar framförts. Krigsmaterielverket har tvärtom ansett det önskvärt, att den ifrågasatta personalunionen redan nu kommer till stånd. Även jag anser, att en sådan åtgärd vore ägnad att främja en mjuk övergång till den nya organisationen, varjämte den gemensamme chefen, vilken skulle komma att bekläda en central post inom ingenjörorganisationen, skulle kunna företräda ingenjörpersonalen i rekryterings- och befordringsangelägenheter. Jag finner visserligen de betänkligheter värda beaktande, som i promemorian anförts emot en sådan tanke. Sålunda har framhållits, att det för närvarande icke funnes möjlighet att besätta ifrågavarande post med ingenjör, som fyllde de anspråk på ingående kännedom om förhållandena inom den militära organisationen, vilken erfordrades för att kunna leda en materielvårdsinspektion, samtidigt som han ägde erforderlig personalkännedom. Emellertid vill jag lämna öppet huruvida icke — i huvudsaklig överensstämmelse med vad chefen för armén härutinnan föreslagit — övergångsvis officer bör kunna bestrida den ifrågavarande tjänsten som chef för arméingenjöravdelningen och tillika chef för materielvårdsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning. Då ställningstagandet i denna fråga är beroende av möjligheterna att finna en lämplig person för uppgiften, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa slutligt avgörande. Vare sig officer — övergångsvis — eller ingenjör kommer i fråga för nämnda befattning är det nödvändigt, att välkvalificerad person erhålles. Hänsyn härtill bör tagas vid lönesättningen. Jag återkommer senare till denna fråga.

Arméförvaltningen har ansett, att inom arméinspektionens arméingenjöravdelning borde handläggas endast frågor angående fältreparationstjänsten. På denna fråga torde det icke vara erforderligt att här i detalj närmare ingå. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan meddela bestämmelser. Att emellertid ett nära samarbete måste äga rum med arméförvaltningens tygavdelning, enkannerligen dess materielvårdsbyrå, har i promemorian förutsetts och har föranlett förslaget om gemensam chef för nämnda byrå och arméingenjöravdelningen.

På grund av vad sålunda anförts och då jag är av den uppfattningen att ett tillrättaläggande av denna fråga underlättar det förestående organisationsarbetet, tillstyrker jag, att en särskild arméingenjöravdelning tillkommer inom arméinspektionen samt att inom arméförvaltningens tygavdelning den nuvarande kontrollbyråns materielvårdsektion utbrytes och bildar en särskild byrå.

ARMÉINGENJÖRKÅRENS ORGANISATION.

1941 års försvarsutredning.

Som förut anförts föreslog 1941 års försvarsutredning, att arméingenjörerna skulle sammanföras till en särskild civilmilitär arméingenjörkår, omfattande ingenjörer av samtliga kategorier, vilka erfordrades inom tygtjänsten. Till denna kår borde de tidigare på fälttygkårens stat upptagna tygingenjörerna med vissa undantag överföras. Som chef för arméingenjörkåren borde avses en arméöveringenjör, vilken regelmässigt borde placeras i befattning såsom chef för den centrala verkstadstjänsten.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

Ingenjörutredningen har föreslagit, att samtliga ingenjööfficerare, ingenjörunderofficerare och ingenjörfurirer, såväl de, som enligt vad utredningen förutsatt vore avsedda att tjänstgöra vid ingenjörtrupperna, som de, vilka skulle ha sin verksamhet förlagd till andra truppförband eller staber inom förvaltningsorganisationen, skulle sammanhållas i en gemensam personalkår efter huvudsakligt mönster från intendenturkåren.

Departementspromemorian.

Arméingenjörernas infogande i en gemensam personalkår borde enligt i promemorian uttalad mening avgöras först i samband med den nu pågående revisionen av försvarsorganisationen i stort. Därest en sådan kår funnes böra komma till stånd, syntes flertalet skäl tala för förslaget att som personalkårchef förordna den i det föregående som gemensam chef för arméinspektionens arméingenjöravdelning och materielvårdsbyrå inom tygavdelningen föreslagne arméöveringenjören.

Departementschefen.

Departementschefen har anfört, att icke heller enligt hans mening bildandet av en arméingenjörkår kunde ifrågakomma förrän i samband med att ingenjörfrågan upptoges till slutlig lösning. Detta syntes dock icke utesluta, att förberedelser härför redan nu vidtoges. En av åtgärderna i sådan rikt-

ning borde vara att tillsätta en befattningshavare, som kunde tills vidare utföra de väsentligare av de uppgifter, som skulle ankomma på chefen för en dylik kår.

UTBILDNING OCH REKRYTERING.

1941 års försvarsutredning.

Enligt 1941 års försvarsutredning borde rekryteringen av arméingenjörer ske enligt samma grunder, som gällde beträffande tygingenjörerna vid fälttygkåren (SFS 1937: 672), varvid dock i fråga om motoringenjörer fordran på högskoleutbildning i vissa fall syntes kunna eftersättas. Innan ordinarie anställning skedde borde, såsom vore fallet beträffande tygingenjörerna, beställning upprätthållas på förordnande under högst två år mot i staten upptagna löneförmåner. Det borde enligt försvarsutredningen ankomma på generalfälttygmästaren att bestämma, huruvida vederbörande före ordinarie anställning skulle genomgå viss utbildningskurs avseende allmän orientering i militära frågor.

Försvarsutredningen har också tagit under övervägande möjligheten av att rekrytera arméingenjörkåren enligt motsvarande grunder, som för närvarande tillämpas i fråga om mariningenjörkåren, d. v. s. via arméingenjöraspiranter, vilka anställas såsom sådana redan före påbörjandet av studierna vid teknisk högskola. Utredningen har emellertid funnit detta system mindre ändamålsenligt för arméns vidkommande. De specialfack inom vilka vid armén behov av fast anställda ingenjörer föreläge vore nämligen av den art, att det vore önskvärt, att vederbörande före anställning såsom arméingenjör under ett antal år förskaffat sig utbildning och erfarenhet inom ett närliggande civilt verksamhetsområde.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

Ingenjörutredningen har utgått från att av ingenjörofficerare skulle fordras dels militär utbildning motsvarande i huvudsak fordringarna för utbildning till officer på aktiv stat dels omfattande teknisk utbildning. Tiden för utbildning till ingenjörofficer har av utredningen beräknats till cirka 10 år för dem som avlagt studentexamen på reallinjen eller vid tekniskt läroverk samt 13 år för dem, som genomgått försvarets läroverk (tiden för de senare räknad från första anställningsåret i »klass I»).

Anställning vid fältingenjörkåren hade utredningen tänkt skola ske på i huvudsak samma grunder som för närvarande gällde för mariningenjör- och flygingenjöraspiranter.

Departementspromemorian.

Under denna rubrik har i departementspromemorian endast behandlats frågan om utbildning och rekrytering av arméingenjörpersonalen. Vad först angår rekryteringen, har promemorian utgått från att arméingenjörbefattningarna i varje fall under uppbyggnadsperioden måste besättas antingen

med redan i tjänst varande ingenjörer i icke-ordinarie ställning eller med ingenjörer från den civila arbetsmarknaden. Vid tillsättandet av mera stadigvarande tjänster förutsattes härvid, att endast ur försvarsväsendets synpunkt lämplig personal vunne anställning, oavsett om denna tidigare innehåft icke-ordinarie befattning eller ej. Först på grundval av de erfarenheter, som härunder vunnes, syntes det möjligt att taga slutlig ställning till rekryteringsproblemet. I promemorian har emellertid framhållits, att det under alla omständigheter syntes nödvändigt, att en viss prövotid föreginge anställning på ordinarie stat. I promemorian har slutligen förutsatts, att även officer, som besatte härför erforderliga kvalifikationer, skulle kunna komma i fråga vid besättandet av arméingenjörposter.

Promemorian har härefter övergått att behandla de tekniska och militära kvalifikationer, som kunde anses erforderliga för ifrågavarande personal. Vad först de tekniska kunskaperna beträffade, syntes det nödvändigt med hänsyn främst till signal- och luftvärnsmaterielens komplicerade art, att såväl signal- som luftvärnsingenjörerna besatte högskolekompetens. I fråga om motoringenjörerna åter syntes fordran på högre teknisk utbildning kunna efter sättas. I överensstämmelse med vad som av ett flertal remissmyndigheter anförts har den uppfattningen uttalats, att praktiska arbetsledare med ingående kännedom om motorreparationstjänsten vore tillfyllest för dessa befattningar. Det vore emellertid likaledes uppenbart, att för vissa befattningar exempelvis inom arméledningen fordringar på högre teknisk utbildning måste uppställas även på ingenjörer av sistnämnda kategori. Då därtill komme, att jämväl krav på truppvana måste uppställas för ifrågavarande ingenjörer, följde härav att även vid truppförbanden måste finnas ett visst antal högskolebildade motoringenjörer för rekrytering av förenämnda befattningar. Givetvis förutsattes att, innan antagning skedde i arméingenjörbefattning, vederbörande förskaffat sig erforderlig praktik i ingenjöryrket. Vad slutligen de allmänna fordringarna på militär utbildning beträffade syntes som minimikrav böra uppställas genomgången värnpliktsutbildning samt därutöver den militärtekniska specialutbildning, som erfordrades för att de blivande arméingenjörerna skulle göras fullt förtroagna med den materiel, som vederbörande personal i sin blivande verksamhet komme att få taga befattning med. Det kunde emellertid varken i fråga om militära eller tekniska krav vara lämpligt att i detta sammanhang härutinnan fastslå någon norm. Även på detta område syntes erfarenheter böra avvaktas innan slutlig ståndpunkt fattades.

Vissa av de remissmyndigheter, som yttrat sig över departementspromemorian förslag, ha framhållit nödvändigheten av att upprätthålla uppställda kvalifikationskrav.

Departementschefen.

Departementschefen har för sin del anfört i huvudsak följande.

Såsom i departementspromemorian framhållits, är det erforderligt att avvakta erfarenheterna under uppbyggnadsperioden, innan slutlig ställning

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 6 saml. Nr 120—123.

kan tagas till rekryteringsproblemet. Detsamma gäller i viss mån även utbildningsfrågorna. Härvid synas de i promemorian anförda synpunkterna kunna tjäna till ledning. Jag förutsätter, att vad i vissa remissyttranden anförts om nödvändigheten att upprätthålla uppställda kvalifikationskrav kommer att beaktas. Detta gäller självfallet — såsom också av promemorian framgår — jämväl vid besättandet av arméingenjörbefattningar med militära befattningshavare (officerare).

AVLÖNINGSFRÅGOR.

1941 års försvarsutredning.

1941 års försvarsutredning har i samband med sitt förslag rörande arméingenjörkårens organisation även närmare utformat stat för kåren. Denna framgår av följande tablå.

	Lönegrad.	Antal.
Armööveringenjör, tillika chef för arméingenjörkåren ...	Cb 2	1
Förste arméingenjörer	Ca 30	2
Förste arméingenjörer	Ca 28	4
Arméingenjörer av 1. graden	Ca 27	14
Arméingenjörer av 2. graden	Ca 24	11
Arméingenjörer av 3. graden	Ca 22	21.

Försvarsväsendets ingenjörutredning.

Med hänsyn till den avsevärda kapitalinvestering, som den längre utbildningstiden för ingenjörofficerare innebure, har ingenjörutredningen ansett det berättigat, att dessa tillerkändes högre löneförmåner än försvarets övriga officerare.

Departementspromemorian.

I departementspromemorian har redan i föregående sammanhang framhållits, att med hänsyn till pågående utredning rörande försvarsorganisationen i stort återhållsamhet måste iakttagas vid bedömandet av arméns och arméförvaltningens behov av ingenjörer. Detsamma syntes enligt i promemorian uttalad mening böra gälla även i fråga om lönesättningen för berörd personal. Intill dess klarhet vunnits rörande den blivande organisationen i stort, syntes sålunda ingenjörpersonalen böra uppföras på extra ordinarie stat. En utgångspunkt härvidlag borde vara, att antalet föreslagna extra ordinarie befattningar ej överstege det antal ordinarie befattningar, som kunde komma att inrättas vid en framtida reglering av ingenjörpersonalens slutliga ställning.

I promemorian har erinrats att flertalet av de remissmyndigheter m. fl., som yttrat sig i ämnet, ansett det nödvändigt att tillerkänna arméns ingenjörer relativt höga löneförmåner under hänvisning till att det endast därigenom bleve möjligt att erhålla kvalificerad personal. Sålunda hade ansetts, att löneskalan borde i huvudsak anslutas till motsvarande skala för flygvapnets ingenjörer.

Enligt departementspromemorian måste det ur olika synpunkter, bland annat med hänsyn till rekryteringen, i princip anses vara riktigt att även arméns ingenjörer tillerkändes goda löneförmåner. Vid en jämförelse med flygvapnet borde emellertid följande beaktas. I enlighet med vad som i det föregående under avsnittet Utbildning och rekrytering anförts kunde fordringarna på arméns motoringenjörer i underordnade befattningar ställas lägre än på övriga ingenjörer. Det följde härav, att även lönerna för ifrågavarande motoringenjörer kunde sättas lägre än för övriga ingenjörer. En inplacering förslagsvis i lägst 20:e lönegraden syntes vara tillfyllest för att erhålla fullt kompetent personal, varvid dock för vinnande av nöjaktig befordringsgång vissa av dessa befattningar borde hänföras till högre lönegrader (22:a eller 24:e lönegraden). De arméingenjörer åter, för vilka högskoleutbildning måste anses nödvändig, nämligen signal- och vapeningenjörer samt motoringenjörer i mera kvalificerade befattningar, syntes böra tillförsäkras löner och befordringsmöjligheter, som i huvudsak anslöte sig till motsvarande förmåner för marinens och flygvapnets ingenjörpersonal. Lämpliga löneställningar syntes vara lönegraderna MEo 24, 26, 28 och 30. I huvudsak enahanda synpunkter syntes böra läggas på löneproblemet för de civila ingenjörernas vidkommande. Det syntes emellertid icke vara möjligt att i befattningar som verkstadschefer erhålla kompetent personal, därest minimilönen sattes lägre än 24:e lönegraden.

Vidkommande vissa särskilda beställningar har i promemorian följande anförts. Arméöveringenjören hade av de remissmyndigheter, som särskilt yttrat sig i denna fråga, föreslagits placerad i lönegraden Cb 2. Detta stode i överensstämmelse med såväl 1941 års försvarsutrednings som ingenjörutredningens förslag. Nämnde befattningshavare komme i enlighet med vad som i promemorian förutsatts att få ett betydande ansvar och maktpåliggande arbetsuppgifter. Han skulle vara chef såväl för arméingenjöravdelningen inom arméinspektionen som för materielvårdsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning. Vidare skulle han tjänstgöra som personalkårchef för arméingenjörkåren. Det måste därför anses befogat, att ifrågavarande befattningshavare tilldelades en relativt hög löneställning. Då emellertid i enlighet med vad som i promemorian redan anförts förslag ännu icke kunde framläggas om sammanförandet av arméingenjörerna till en gemensam kår och då dessutom förordad personalunion mellan arméingenjöravdelningen inom arméinspektionen och tygavdelningens materielvårdsbyrå tills vidare icke kunde komma till stånd, syntes ifrågavarande befattningshavare för närvarande icke böra upptagas i högre lönegrad än MEo 30. Vad slutligen vissa av de på civil stat anställda ingenjörerna beträffade förutsattes i promemorian, att chefen för verkstadsbyrån skulle bibehållas vid lön i lönegraden C 8 och chefen för driftstekniska sektionen vid lön i lönegraden C 5.

Av de i departementspromemorian föreslagna 68 civilmilitära ingenjörbeställningarna skulle enligt promemorian 2 placeras i lönegrad MEo 30, 6 i MEo 28, 30 i MEo 26, 19 i MEo 24, 5 i MEo 22 och 6 i MEo 20. Av de föreslagna 29 civila ingenjörbefattningarna skulle 1 placeras i lönegrad C 8, 1 i C 5, 1 i Eo 30, 1 i Eo 28, 11 i Eo 26, 13 i Eo 24 och 1 i Eo 22.

I anslutning till 1941 års försvarsutrednings förslag ha arméingenjörbeställningarna ansetts böra benämnas sålunda:

Förste arméingenjör	MEo 30
» »	MEo 28
Arméingenjör av 1. graden	MEo 26
» » 2. »	MEo 24
» » 3. »	MEo 20 eller 22.

Departementschefen.

Efter att ha lämnat en redogörelse för inkomna remissyttranden såvitt avser de i departementspromemorian berörda lönefrågorna, har departementschefen i dessa frågor för egen del anfört följande.

Det är att antaga, att den blivande försvarsorganisationen kommer att innefatta ett antal ordinarie ingenjörtjänster för armén, på sätt redan nu är fallet vid marinen och flygvapnet. Från denna utgångspunkt borde i och för sig hinder icke möta mot att på ordinarie stat uppföra en del av de ingenjörbefattningar vid armén, som i det föregående befunnits oundgängligen behöfliga. Det oaktat finner jag det lämpligast, att alla de ifrågavarande tjänsterna — dock med undantag för den gemensamme chefen för arméingenjöravdelningen inom arméinspektionen och materielvårdsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning, till vilken fråga jag i det följande återkommer — tills vidare betecknas såsom extra ordinarie intill dess föreliggande organisationsfråga kan slutligt prövas. Av enahanda skäl kan jag icke biträda det i vissa remissyttranden framförda förslaget om allmän höjning av de i departementspromemorian angivna löneställningarna. Dock finner jag mig böra tillstyrka överbefälhavarens förslag om en höjning av löneställningen för befattningen som chef för krigsverkstadsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning från Eo 26 till Eo 28.

Frågan om verkstadschefernas löneställning har, såsom förut nämnts, gjorts till föremål för särskild utredning och torde få framdeles upptagas.

Vidkommande av krigsmaterielverket berörd fråga huruvida icke 27:e lönegraden borde komma till användning i flertalet fall, där i departementspromemorian 28:e lönegraden ifrågasatts såsom lämplig löneställning för vissa ingenjörer inom arméförvaltningen, må erinras, att sistnämnda lönegrad redan utnyttjats inom marinen och flygvapnet för i huvudsak motsvarande befattningar. Jag anser mig därför böra nu i princip tillstyrka promemorian förslag på denna punkt.

Från vissa remissmyndigheters sida har ifrågasatts, huruvida icke 18:e lönegraden vore tillfyllest som bottenlönegrad för motoringenjörerna. Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha emellertid understrukit, att de vid truppförbanden placerade motoringenjörerna representerade den högsta fackkunskapen inom sitt område vid förbandet och att det med hänsyn därtill vore angeläget att för dessa befattningar erhålla personer med god utbildning och stor erfarenhet. Lönenämnderna ha fördenskull förordat 20:e lönegraden såsom bottenlönegrad för motoringenjörerna. För egen del ansluter jag mig till denna mening.

I departementspromemorian har lönegraden MEo 30 ansetts som lämplig löneställning för chefen för arméinspektionens arméingenjöravdelning. Det har emellertid framhållits, att ifrågavarande befattning vid en slutgiltig lösning av arméingenjörfrågan vore avsedd för den blivande chefen för arméingenjörkåren, varjämte denne tillika skulle tjänstgöra som chef för den nyinrättade materielvårdsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning. Löneställningen för denne borde därvid komma att utgöras av lönegraden Cb 2. I det föregående har jag framhållit som önskvärt, att en befattningshavare redan

i detta sammanhang tillsattes, vilken från början kunde företräda ingenjörpersonalen i frågor rörande rekrytering och befordran. Det borde härvid undersökas, om icke — därest lämplig ingenjör icke kunde erhållas härför — officer övergångsvis borde kunna bestrida den ifrågavarande tjänsten samtidigt som denne förordnades som chef för såväl arméingenjöravdelningen som materielvårdsbyrån. Då en tillfredsställande lösning av denna fråga helt är beroende av personvalet, är det enligt mitt förmenande önskvärt, att en befattning i lönegraden Cb 2 avses för detta ändamål. I avbidan på en slutlig omprövning av denna fråga torde dock i anslutning till förslag av krigsmaterielverket den utvägen böra väljas, att en befattningshavare anställs för ändamålet mot arvode som bestämmes av Kungl. Maj:t. Detta arvode torde få tills vidare bestridas från sakanslag. Därest militär befattningshavare tillfälligtvis väljes, synes skäligt tilläggsarvode böra i motsvarande ordning utgå.

Emot de i promemorian föreslagna lönerna i övrigt har jag intet att erinra. I överensstämmelse med vad försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i annat sammanhang föreslagit anser jag dock hinder icke behöva möta att övergångsvis tillämpa en lägre löneställning än den för viss befattning normalt avsedda, därest ifrågakommande befattningshavare skulle visa sig icke från början helt besitta den kompetens, som bör åtfölja befattningen i fråga. Härutinnan torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrift.

Såsom senare under rubriken Fälttygkåren och tygstaten kommer att anföras förutsätter jag, att de nuvarande tygingenjörerna tills vidare, intill dess befattningar för arméingenjörer på ordinarie stat tillskapats, skola kvarstå på fälttygkårens stat. Detta bör medföra en motsvarande minskning av antalet föreslagna extra ordinarie beställningar. Under förutsättning att en för närvarande vakant tygingenjörbeställning återbesättes uppgår, såsom redan anförts, antalet tygingenjörer, vilka tjänstgöra eller avses skola tjänstgöra i sådana befattningar, om vilka här är fråga, till sammanlagt fem, nämligen fyra i lönegraden Ca 27 och en i lönegraden Ca 24. I överensstämmelse härmed bör antalet löner enligt löneplanen MEo lämpligen minskas med två befattningar i lönegraden MEo 28, två i lönegraden MEo 26 och en i lönegraden MEo 24.

Vissa remissmyndigheter ha, utan närmare angivna skäl, uttalat den meningen, att arméns och arméförvaltningens samtliga ingenjörer åtminstone under provisorietiden borde hänföras till en och samma löneplan. Detta förslag synes icke stå i god överensstämmelse med den i det föregående förordade uppdelningen av arméns ingenjörpersonal på arméingenjörer och civila ingenjörer. De förra synas lämpligen böra uppföras på arméns personalförteckningar, ersätta de under rubriken »Viss ingenjörpersonal» uppförda ingenjörerna och i likhet med dessa hänföras till löneplanen MEo. Beställningarna för övriga ingenjörer åter synas böra uppföras på arméförvaltningens personalförteckningar. Då denna personal föreslagits skola erhålla rent civil ställning, saknas anledning att hänföra personalen till annan löneplan än Eo-planen.

Vad slutligen angår frågan om arméingenjörernas tjänstetitlar finner jag några betänkligheter knappast böra möta mot att de ifrågavarande befattningarna tills vidare benämnas på sätt i promemorian föreslagits.

Vid bifall till förslaget torde följande löner — beräknade för i det föregående föreslagna 65 civilmilitära och 13 civila ingenjörbefattningar — böra uppföras på personalförteckningarna för armén och arméförvaltningen.

Lönegrader	Nuvarande ordinarie ingenjörbefattningar samt extra ordinario befattningar med avlöning från avlöningsanslag ¹	Antal befattningar som böra uppföras å personalförteckningar för	
		Armén	Arméförvaltningen
Ca 27	¹ 4	³ 4	—
Ca 24	^{1, 2} 1	³ 1	—
MEo 28	—	3	—
MEo 26	14	28	—
MEo 24	25	18	—
MEo 22	—	5	—
MEo 21	20	—	—
MEo 20	—	6	—
MEo 18	9	—	—
C 8	1	—	⁴ 1
C 5	1	—	⁴ 1
Eo 28	—	—	⁵ 3
Eo 26	—	—	2
Eo 24	—	—	5
Eo 22	—	—	1
Summa	⁶ 75	65	13

¹ Här redovisas icke de tygingenjörbeställningar, vilkas innehavare tjänstgöra vid krigsmaterielverket.
² För närvarande vakant.
³ Beställningar för vissa tygingenjörer, vilka föreslagits skola tills vidare kvarstå på fälttygkårens stat.
⁴ Nu befintliga beställningar.
⁵ Beräknade för cheferna för konstruktionskontoret och krigsverkstadssektionen inom verkstadsbyrån samt för en ingenjör vid signalmaterielbyrån.
⁶ Härutöver finnes ett antal extra ordinarie beställningar med avlöning från s. k. sakanslag, vilka utnyttjas för avlöning av ingenjörer vid arméförvaltningens tygavdelning.

Till dessa sammanlagt 78 befattningar komma de verkstadschefer, beträffande vilkas löneställning överväganden pågå, såsom i det föregående framhållits. Till denna fråga återkommer jag framdeles.

Såsom i departementspromemorian förutsatts synes ingenjörernas placering på tjänsteställen icke böra snävt bindas. Dock får förutsättas att befattning icke får disponeras för andra uppgifter än sådana som äro fullt likvärdiga med dem för vilka befattningen avsetts.

FÄLTTYGKÅREN OCH TYGSTATEN.

Departementspromemorian.

I departementspromemorian har i annat sammanhang anförts, att personalbehovet för arméförvaltningen ännu icke kunde helt överblickas, varför det icke vore möjligt att nu taga ståndpunkt till ett av arméförvaltningen i yttrande över ingenjörutredningens betänkande framställt förslag om statökning för fälttygkåren. Såväl denna fråga som en av 1941 års försvarsutredning väckt fråga om överföring till fälttygkårens stat av vissa tygofficerare och tygunderofficerare syntes böra slutligt avgöras först i samband med den förestående allmänna översynen av försvarsorganisationen.

De på fälttygkårens stat uppförda tygingenjörbeställningar, vilka för närvarande utnyttjades vid arméförvaltningen, borde uppföras som arméingen-

jörbeställningar. Så syntes även böra ske i fråga om de tygingenjörbeställningar, vilkas innehavare tjänstgjorde vid krigsmaterielverket. För dessa borde emellertid i vederbörlig personalförteckning angivas, att vid nuvarande beställningshavares avgång frågan om beställningens återbesättande skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Departementschefen.

Jämväl departementschefen har funnit frågan om fältskygkårens slutliga sammansättning böra prövas i annat sammanhang. Samtliga för närvarande på fältskygkårens stat uppförda tygingenjörbeställningar syntes böra tills vidare kvarstå på nämnda stat med anmärkning, att vid uppkommande vakans frågan om deras återbesättande skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning.

KOSTNADSBERÄKNING.

Departementspromemorian.

Vid en i departementspromemorian verkställd jämförelse mellan å ena sidan kostnaderna för avlöning av den i promemorian föreslagna civilmilitära och civila ingenjörpersonalen och å andra sidan avlöningskostnaderna för den nu anställda motsvarande personalen har vidkommande de nuvarande kostnaderna räknats med löner för sådana ingenjörer, som avsetts skola ersättas med den i promemorian föreslagna personalen. Härvid ha alltså jämväl nu kontraktsanställda eller arvodesavlönade ingenjörer medräknats. I fråga om såväl nuvarande som föreslagna personalstater har räknats med nettolönebeloppen å dyrort F i följande löneklasser, nämligen för personal avlönad enligt löneplan Ca i näst högsta och för personal avlönad enligt löneplan MEo, Eo eller MEx i mellersta löneklassen i respektive lönegrader (vid jämnt antal löneklasser i den högsta av de båda mellersta löneklasserna). Vad beträffar kontraktsanställd och arvodesanställd personal har räknats med kontrakts-(arvodes-)beloppet oavkortat.

De enligt dessa grunder beräknade årliga kostnaderna uppgå för nuvarande personal till 835 500 kronor och för den föreslagna personalen till 857 000 kronor.

Departementschefen.

Departementschefen har beträffande kostnadsberäkningarna anført följande.

Emot departementspromemorians kostnadsberäkningar synes intet annat vara att erinra än att för den vid arméförvaltningen placerade civila personalen bör räknas med dyrort I i stället för F. Detta medför dock endast relativt obetydliga ändringar av beloppet.

Såsom av utredningen framgår uppgå merkostnaderna vid genomförande av det i promemorian framlagda förslaget till ett förhållandevis litet belopp. De jämkningar i förslaget, som i det föregående föreslagits, orsaka härutinnan icke någon mera avsevärd ökning eller minskning. Den slutliga prövningen av frågan om löneställningen för vissa verkstadschefer — vilken fråga enligt det föregående lämnats öppen — torde icke heller komma att mera väsentligt påverka departementspromemorians kostnadsjämförelse. Å andra sidan medför bifall till föreliggande förslag en överflyttning i viss utsträckning av

lönekostnader från s. k. sakanslag till arméförvaltningens och arméns avlöningsanslag. Vid anmälan av statsverkspropositionen ha de sakanslag, som härvidlag komma i fråga, icke ansetts böra minskas av denna anledning för budgetåret 1946/47. På Kungl. Maj:ts lärar dock få ankomma att pröva i vad mån vid förslaget genomförande en mot den minskade belastningen svarande del av sagda sakanslag bör innehållas i samband med meddelande av dispositionsbeslut beträffande anslagen.

Till frågan om de ändringar i beräkningen av avlöningsanslagen för arméförvaltningen och armén, som föranledas av bifall till förslaget, återkommer jag i annat sammanhang.

UTSKOTTET.

Den utökning av försvarsmaktens materiel, som blev en följd av 1942 års försvarsbeslut, har medfört behov av ytterligare ingenjörtekniskt utbildad personal. I 1941 års försvarsutrednings betänkande ägnades även uppmärksamhet åt denna fråga, vilken sedermera blev föremål för särskild utredning genom försvarsväsendets ingenjörutredning. Utredningens förslag har emellertid ansetts icke kunna nu läggas till grund för en slutlig lösning. Under det att beträffande marinen och flygvapnet behovet av ingenjörpersonal vore någorlunda tillfredsställande tillgodosett, har i fråga om motsvarande personal vid armén befunnits önskvärt att redan nu skapa en fastare organisation och bättre anställningsvillkor än vad som för närvarande är fallet. Kungl. Maj:ts föreliggande proposition innehåller förslag i sådant syfte.

Det har synts utskottet kunna ifrågasättas, om icke med vidtagandet av de föreslagna åtgärderna lämpligen borde anstå i väntan på att frågan om ingenjörorganisationen inom försvaret kunde allsidigt bedömas i samband med den pågående försvarsutredningen. Då emellertid enligt vad i ärendet upplysts de rådande ovissa framtidsutsikterna och lösa anställningsförhållandena för arméns ingenjörpersonal i icke ringa grad försvårat rekryteringen, vill utskottet, då det här närmast är fråga om en provisorisk organisation, icke ställa sig avvisande mot förslaget. Härtill kommer att enligt vad utskottet kunnat finna de föreslagna åtgärderna knappast torde vara ägnade att föregripa en allsidig prövning av hithörande spørsmål.

I fråga om detaljerna i det föreliggande förslaget får utskottet framhålla följande.

Enligt förslaget skulle arméns och arméförvaltningens ingenjörpersonal uppdelas på två olika kategorier, nämligen arméingenjörer — med civilmilitär ställning — samt civila ingenjörer. Arméingenjörerna skulle i huvudsak tjänstgöra vid arméns staber och truppförband, medan de civila ingenjörerna huvudsakligast skulle tjänstgöra inom arméförvaltningen samt vid de under dennas ledning stående tygverkstäderna. Mot denna uppdelning synes utskottet icke något vara att erinra.

För att tillgodose arméns och arméförvaltningens behov av ingenjörtekniskt utbildad personal har genom beslut av riksdagen inrättats 78 beställningar, varav för närvarande 75 utnyttjas eller avses skola utnyttjas för sådana befattningar, som i föreliggande förslag åsyftas. Enligt Kungl. Maj:ts

förslag skulle fastare anställningsform beredas sammanlagt 78 beställningar, därvid icke medräknats verkstadscheferna. Till frågan om dessa senares löneställning återkommer utskottet vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 120. Då såvitt utskottet kunnat finna endast sådana ingenjörbefattningar nu upptagits, som med någorlunda säkerhet kunna beräknas komma att bliva för framtiden erforderliga, vill utskottet icke framställa någon erinran mot förslaget i denna del. Härvid är jämväl att märka, att bland de nu föreslagna befattningarna medräknats vissa tjänster, som nu bestridas av extra tjänstemän eller kontraktsanställd personal. Det synes böra få ankomma på Kungl. Maj:t att under en övergångstid medgiva anställande av extra ordinarie ingenjörer i lägre lönegrad än den 24:e samt extra och kontraktsavlönad personal med avlöning från sakanslag.

I fråga om den närmare uppdelningen av ingenjörpersonalen på arméingenjörer och civila ingenjörer anser utskottet sig kunna i huvudsak godtaga departementschefens förslag.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att i detta sammanhang några mera genomgripande förändringar i gällande stabs- och förvaltningsorganisation icke böra genomföras. I syfte emellertid att underlätta ett rationellt infogande av arméingenjörerna i organisationen föreslår departementschefen, att en särskild arméingenjöravdelning tillkommer inom arméinspektionen samt att inom arméförvaltningens tygavdelning materielvårdssektionen utbrytes ur kontrollbyrån och bildar en särskild byrå, materielvårdsbyrån. Då såsom i ärendet framhållits de ifrågasatta ändringarna endast obetydligt rubba den nuvarande ordningen och icke äro av den art, att de kunna föregripa en allmänare prövning av denna fråga, anser utskottet sig kunna förorda de föreslagna organisationsjämkningarna. Departementschefen har även varit inne på frågan att förena förenämnda byrå och arméingenjöravdelning under en gemensam chef, vilken från början skulle företräda ingenjörpersonalen i frågor rörande rekrytering och befordran. Förslaget synes utskottet kunna godtagas. Huruvida den gemensamma chefen bör vara övergångsvis officer eller ingenjör — vilket närmast torde bliva beroende på personvalet — synes vara en fråga, varutinnan det, såsom departementschefen föreslagit, bör få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa slutligt avgörande.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att ställning nu icke bör tagas till frågan om utbildning och rekrytering av arméingenjörpersonalen utan bör härmed anstå i avvaktan på ytterligare erfarenheter.

Utskottet är ense med departementschefen om att den föreslagna ingenjörpersonalen med nedan nämnt undantag tills vidare bör beredas extra ordinarie anställning. Beträffande lönesättningen för de olika befattningarna är ett ställningstagande förenat med vissa svårigheter, då ståndpunkt ännu icke tagits till frågan om de kvalifikationskrav, som allt efter ingenjöruppgifternas olika art och omfattning böra ställas på innehavarna av befattningarna. Då det med hänsyn till det betydande värde, som arméns materielstock representerar, är av vikt att löneställningen så bestämmas, att kompetent och förstklassig kraft kan erhållas, synes utskottet de föreslagna lönegradspla-

ceringarna kunna godtagas. Härvid har utskottet även tagit hänsyn till att, såsom departementschefen förutsatt, möjlighet skall föreligga för Kungl. Maj:t att tillämpa en lägre löneställning än den för viss befattning normalt avsedda, därest ifrågakommande befattningshavare skulle visa sig icke från början besitta den kompetens, som bör åtfölja befattningen i fråga. Med avseende å förenämnda befattning såsom gemensam chef för materielvårdsbyrån inom arméförvaltningens tygavdelning och arméingenjöravdelningen inom arméinspektionen synes utskottet lämplighetsskäl tala för att denna befattning förenas med arvode, som må bestämmas av Kungl. Maj:t. Därest befattningen kommer att upprätthållas av officer, bör skäligt tilläggsarvode utgå.

Mot kostnadsberäkningarna har utskottet icke något att invända. Enligt dessa skulle merkostnaderna vid genomförande av förevarande förslag uppgå till omkring 21 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de föreskrifter, som erfordras för övergången till de nya grunderna.

Vad departementschefen anfört i de delar, varom utskottet icke särskilt uttalat sig, har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må godkänna de grunder för arméns ingenjörorganisation, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 25 januari 1946 förordats.

Stockholm den 10 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 123.
